Επιθεώρηση Δημοσίου & Διεθνούς Δικαίου

Φοιτητικό Επιστημονικό Περιοδικό Δημοσίου & Διεθνούς Δικαίου της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

ΤΕΥΧΟΣ 1 | ΕΤΟΣ Α΄ | ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

ΑΡΘΡΟ

Ο Κανονισμός 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου και οι Λόγοι Άρνησης Αναγνώρισης και Εκτέλεσης Αποφάσεων από Άλλα Κράτη-Μέλη

Χρήστος Τσαπάκης[1]

Abstract. Το παρόν άρθρο εξετάζει τις διαδικασίες που καθιερώνει ο Κανονισμός 1215/2012 (Βρυξέλλες Ια) και την σημασία τους για την κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων μεταξύ χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής «ΕΕ» ή «η Ένωση»). Αφετηρία της εξέτασης αυτού είναι το προϊσχύσαν «*exequatur*» η κήρυξη δηλαδή της εκτελεστότητας της απόφασης σε ιδιωτικές διαφορές μεταξύ υπηκόων. Τοιουτοτρόπως διαγράφεται η πρόοδος που έχει κάνει η Ένωση προς την επίτευξη της βέλτιστης ρύθμισης του ζητήματος ώστε να εξασφαλιστούν περαιτέρω τα συμφέροντα των πολιτών των κρατών μελών της Ένωσης, όταν βρίσκονται στην θέση του δανειστή στις εν λόγω διαφορές. Από την εξέλιξη αυτή εγέρθηκαν ζητήματα για πιθανή παραβίαση σε θεμελιώδη δικαιώματα διαδίκων τα οποία εν τέλη διαφυλάσσονται με τον ίδιο τον κανονισμό που τα προκάλεσε μέσω των λόγων άρνησης εκτέλεσης και αναγνώρισης αποφάσεων. Η νομοθέτηση αυτή σε επίπεδο ένωσης και με τον τρόπο με τον οποίο έχει γίνει οδηγεί ακράδαντα στο συμπέρασμα ότι όχι μόνο δεν

[1] Ο Χρήστος Τσαπάκης είναι Προπτυχιακός Φοιτητής της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

υπονομεύονται θεμελιώδη δικαιώματα των διαδίκων αλλά αντίθετα ο νομοθέτης προσβλέπει σε μια ένωση που λειτουργεί με κοινό παρονομαστή και ολοένα πιο συγκεντρωτικά για να εξασφαλίζει και καλύτερα τα δικαιώματα αυτών.

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή: Αρχιτεκτονική και πεδίο εφαρμογής. **423**

Από το exequatur στην αμοιβαία εμπιστοσύνη. **425**

Οι λόγοι άρνησης αναγνώρισης/εκτέλεσης. **427**

Η έννοια της δημόσιας τάξης **428**

Η Παραβίαση των δικονομικών δικαιωμάτων. **432**

Το ασυμβίβαστο μεταξύ δικαστικών αποφάσεων. **435**

Η παραβίαση ειδικών κανόνων δικαιοδοσίας. **437**

Πώς διαμορφώνεται τελικά η διαδικασία **439**

Επίλογος **440**

Βιβλιογραφία **441**

Αρθρογραφία και Βιβλιογραφία **441**

Νομολογία **442**

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΕ/ΔΕΚ) **442**

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) ... **443**

Εθνικά Δικαστήρια **444**

Νομοθετικά Κείμενα και Επίσημα Έγγραφα **444**

Εισαγωγή: Αρχιτεκτονική και πεδίο εφαρμογής.

Το σύστημα των Βρυξελλών προήλθε από τις διαδικασίες διαπραγματεύσεων του 1968 αλλά τα κείμενα έχουν πλέον αντικατασταθεί και διευρυνθεί με τελική μορφή την σημερινή και τον Βρυξέλλες Ια, γνωστό και ως Κανονισμό 1215/2012[2] για τη διεθνή δικαιοδοσία και τον Βρυξέλλες ΙΙα και Ιβ για τις γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας. Τα κείμενα του πρώτου, ο οποίος και μας ενδιαφέρει, τέθηκαν σε ισχύ στις 15 Ιανουαρίου 2015 και με αυτά ρυθμίζεται η διεθνής δικαιοδοσία, η αναγνώριση και η εκτέλεση σε αστικές και εμπορικές διασυνοριακές διαφορές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκτός του πεδίου εφαρμογής του μένουν περιπτώσεις υποθέσεων όπως φορολογικές, τελωνειακές και διοικητικές, υποθέσεις που αφορούν την κατάσταση και ικανότητα φυσικών προσώπων, τις κληρονομικές διαφορές, την κοινωνική ασφάλιση και τη διαιτησία.[3] Τον κανονισμό συμπληρώνει ο Κανονισμός 2020/1784[4] (που αντικατέστησε τον Κανονισμό 393/2007[5]) και αφορά την επίδοση και κοινοποίηση δικαστικών και εξώδικων πράξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, σημαντικός για τους λόγους αρνήσεως που θα αναλυθούν στην συνέχεια.

Η αρχιτεκτονική του Κανονισμού 1215/2012 εδράζεται στη θεμελιώδη αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου (άρθρο 4), η οποία εξασφαλίζει την προβλεψιμότητα του δικαιοδοτικού οργάνου στο οποίο

[2] Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12.12.2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ L 351/1, 20.12.2012 [Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012].
[3] *Ibid.*, άρθρο 1 παρ. 1, 2.
[4] Κανονισμός (ΕΕ) 2020/1784 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25.11.2020, για την επίδοση και κοινοποίηση στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (επίδοση και κοινοποίηση πράξεων), ΕΕ L 405/40, 02.12.2020.
[5] Κανονισμός (ΕΚ) 1393/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13.11.2007, περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (*«επίδοση πράξεων»)* και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1348/2000, ΕΕ L 324/79, 10.12.2007.

ενάγονται τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους σε κ.μ. Το σύστημα αυτό διαμορφώνεται περαιτέρω από τις ειδικές συντρέχουσες δωσιδικίες των άρθρων 7-9 του Τμήματος 2. Σύμφωνα με το άρθρο 7, ο ενάγων δύναται να επιλέξει είτε το δικαστήριο του τόπου εκπλήρωσης της παροχής για διαφορές εκ συμβάσεως (7 παρ. 1), είτε το δικαστήριο του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός για διαφορές εξ αδικοπραξίας (7 παρ. 2).[6] Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στις προστατευόμενες συμβάσεις (άρθρα 10-23) οι οποίες εισάγουν παρεκκλίσεις από την συμβατική ελευθερία υπέρ του ασθενέστερου μέρους. Εισάγονται λοιπόν ειδικοί κανόνες δικαιοδοσίας για να προστατευθούν οικονομικά και διαπραγματευτικά πρόσωπα που έχουν ιδιότητα ασφαλιζόμενου, καταναλωτή ή εργαζόμενου. Οι αποκλειστικές δωσιδικίες του άρθρου 24 (π.χ. για εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτων) επιβάλλουν τη δικαιοδοσία συγκεκριμένου κράτους μέλους ανεξαρτήτως κατοικίας. Η υπόθεση ΔΕΕ C-27/02 *(Engler)* [7] είχε μεγάλη σημασία για την ερμηνεία αυτών των διατάξεων από το ΔΕΕ και συγκεκριμένα για τη διάκριση συμβατικής και αδικοπρακτικής ευθύνης. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η αξίωση ενός καταναλωτή να του καταβληθεί χρηματικό έπαθλο που φαινόταν να κέρδισε σε διαγωνισμό εταιρείας εξ αποστάσεως πωλήσεων χωρίς απαραίτητα να έχει προηγηθεί αγορά προϊόντων εμπίπτει στη *«συμβατική ύλη»* (άρθρο 5 παρ. 1 του Κανονισμού Βρυξελλών Ια) και όχι στην αδικοπρακτική ευθύνη. Η κρίση αυτή κατέστησε τον Κανονισμό το βασικό εργαλείο για την ασφάλεια δικαίου στον ενιαίο δικαστικό χώρο, γεγονός που δείχνει ότι επιτελεί πλήρως τον σκοπό για τον οποίο και διαμορφώθηκε.

[6] *Zuid-Chemie BV κατά Philippo's Mineralenfabriek NV/SA*, C-189/08, EU:C:2009:69. Στην εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η έννοια του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός (Άρθρο 7 παρ. 2) αφορά τόσο τον τόπο όπου εκδηλώθηκε η ζημία όσο και τον τόπο της γενεσιουργού αιτίας, παρέχοντας στον ενάγοντα δικαίωμα επιλογής.

[7] *Petra Engler κατά Janus Versand GmbH*, C-27/02, EU:C:2005:475, ιδίως σκέψεις 33, 48 και 51.

Από το exequatur στην αμοιβαία εμπιστοσύνη.

Αξιοσημείωτη είναι η ιστορική πορεία με την ενημέρωση στον κανονισμό η οποία έγινε με τον Κανονισμό 1215/2012. Με τον προηγούμενο Κανονισμό 44/2001 προβλεπόταν διαδικασία για την κήρυξη της εκτελεστότητας, το καταργημένο πλέον *exequatur*. Οι αποφάσεις έπρεπε να περάσουν την «επιβεβαιωτική» διαδικασία πριν την εκτέλεση τους στο κράτος-μέλος, διαδικασία φανερώς διαφορετική της σημερινής όπως την αναφέρει το α36. Ο δανειστής αιτούνταν στο αρμόδιο δικαστήριο της χώρας εκτελέσεως χωρίς ειδοποίηση του οφειλέτη, το δικαστήριο εξέταζε αν πληρούνταν οι τυπικές προϋποθέσεις (επίσημο αντίγραφο της απόφασης και παράρτημα του κανονισμού) και εξέδιδε έπειτα απόφαση με την οποία κήρυσσε την αλλοδαπή απόφαση εκτελεστή στο εσωτερικό του κράτους. Αυτή η κήρυξη κοινοποιούνταν στον οφειλέτη και από τότε μόνο μπορούσε να ασκήσει αυτός ανακοπή εκτελέσεως. Η προηγούμενη διαδικασία, είχε δικαιολογημένα κατακριθεί ως πολυδάπανη και δυσχερής χρονικά για τον διάδικο που θα ήθελε να εκτελέσει: [8] τα έξοδα για τον δικηγόρο που θα έπρεπε να καταθέσει την αίτηση, υψηλά ή χαμηλά ήταν πρόσθετα έξοδα που θα έπρεπε να διαθέσει αυτός που επιθυμεί την εκτέλεση. Το *exequatur* ανεξάρτητα της αποτελεσματικότητας του δικαστηρίου αναγνώρισης, καθυστερούσε περαιτέρω (αφού έχει προηγηθεί και το χρονικό διάστημα της δίκης) την ικανοποίηση του διαδίκου που είχε κρίση υπέρ του.

Η *ratio* του Κανονισμού 44/2001 φαίνεται ξεκάθαρα και στο προοίμιο του: *"Η Κοινότητα έχει θέσει ως στόχο τη διατήρηση και την ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, η Κοινότητα πρέπει να θεσπίσει, μεταξύ άλλων, τα μέτρα σχετικά με τη δικαστική*

[8] Gilles Cuniberti, "Some Remarks on the Efficiency of Exequatur", (University of Luxembourg Law Working Paper Series, Paper No. 2012-01, Luxembourg, 02.02.2012).

συνεργασία σε αστικές υποθέσεις, που είναι απαραίτητα για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς". Αυτή η κατεύθυνση όχι μόνο παραμένει αλλά ενισχύεται με τις καινούριες διατάξεις και εκεί ακριβώς βρίσκεται η καινοτομία του 1215/2012: προωθείται περαιτέρω η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, περιορίζεται η αμφιβολία για τις εκδιδόμενες από τα υπόλοιπα κράτη μέλη αποφάσεις και μόνο κατ' εξαίρεση μπορούν να θιγούν, για τους λόγους του άρθρου 45 του κανονισμού το οποίο θα αναλυθεί στην συνέχεια.

Σήμερα λοιπόν (α.37): « *ένας διάδικος που επιθυμεί να επικαλεστεί σε κράτος μέλος απόφαση η οποία έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος , προσκομίζει αντίγραφο της απόφασης το οποίο να συγκεντρώνει τις αναγκαίες προϋποθέσεις γνησιότητας και βεβαίωση η οποία εκδίδεται σύμφωνα με το α.53.*» Αν χρειαστεί, συνεχίζει ο κανονισμός, μπορεί να ζητηθεί μετά από κρίση του δικαστηρίου επικλήσεως της σχετικής απόφασης να προσκομισθεί μετάφραση του περιεχομένου της σχετικής βεβαιώσεως. Η διαδικασία αυτή αναστέλλεται σύμφωνα με το α.38 στις δύο περιπτώσεις α, αν η απόφαση αυτή έχει προσβληθεί στο κ.μ. προέλευσης και β, εάν έχει υποβληθεί η αίτηση που ζητά την άρνηση της αναγνώρισης.

Ο ενωσιακός νομοθέτης, επιδιώκοντας την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, προέκρινε πως τα συνολικά οικονομικά οφέλη της κοινωνίας από την ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων είναι απείρως μεγαλύτερα από το συνολικό νομικό κόστος (*aggregate legal costs*)που συνεπαγόταν η παλαιά διαδικασία, ειδικά στον τομέα της διασυνοριακής ανάκτησης οφειλών. Ωστόσο, η απόλυτη επιδίωξη αυτής της οικονομικής και διαδικαστικής αποτελεσματικότητας γεννά ένα κρίσιμο θεωρητικό ζήτημα: Είναι θεμιτό να διεξάγεται μια τέτοια ανάλυση κόστους-οφέλους, όταν οι απώλειες που υφίστανται ορισμένοι διάδικοι (π.χ. οι ερημοδικασθέντες) μεταφράζονται σε παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων; Με τους λόγους άρνησης του άρθρου 45 διαμορφώνεται ένα συνδυαστικό σύστημα το οποίο σταθμίζει την εμπορική ταχύτητα με τις αξίες του

κράτους δικαίου, διασφαλίζοντας ότι η οικονομική σκοπιμότητα της κατάργησης του *exequatur* δεν θα αποβεί μοιραία για τον πυρήνα της δίκαιης δίκης.

Το άρθρο 45 λοιπόν του κανονισμού προβλέπει μια απαρίθμηση περιπτώσεων (α-ε) κατά τις οποίες μετά αιτήσεως αυτού που εις βάρος του πρόκειται να εκτελεστεί απόφαση (θυμίζεται ότι έχει καταργηθεί το *exequatur)* μπορεί να επιτευχθεί η μη αναγνώριση ή εκτέλεση στο κράτος μέλος αναγνώρισης (άρθρο 46).

Οι λόγοι άρνησης αναγνώρισης/εκτέλεσης.

Η περιοριστική απαρίθμηση των λόγων άρνησης στο Άρθρο 45 αντανακλά τη μετάβαση από τη διακρατική συνεργασία στη δημιουργία ενός ενιαίου χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Δεν πρόκειται περί μιας απλής ένδειξης αλλά περισσότερο επιταγής: τα δικαστήρια των κρατών μελών στα οποία γίνονται οι σχετικές αιτήσεις να μην αναγνωρίσουν ή επιτρέψουν την εκτέλεση μιας απόφασης οφείλουν να το κάνουν για το στενό αυτό φάσμα λόγων με γνώμονα να μην εμποδίζεται η ελευθερία της κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων αλλά και η αρχή της εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.[9] Η ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων αντιμετωπίζεται πλέον ως η *«πέμπτη ελευθερία»* της Ένωσης,[10] καθιστώντας την αμοιβαία εμπιστοσύνη *(mutual*

[9] Χριστίνα – Φωτεινή Γιαντσίδου, «Αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων της Αλλοδαπής κατά τον Κανονισμό 1215/2012», (μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, 2019), 47.

[10] Βλ. σχετικά Commission of the European Communities, *Green Paper on the Review of Council Regulation (EC) No 44/2001 on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters*, COM(2009) 175 final (Brussels: 21.04.2009). Βλ. επίσης στη νομική θεωρία Tena Hoško, "Public Policy as an Exception to Free Movement within the Internal Market and the European Judicial Area: A Comparison", *Croatian Yearbook of European Law and Policy* 10, no. 1, 189–191, όπου η ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων θεμελιώνεται ως η *«πέμπτη ελευθερία»* της Ένωσης υπό το πρίσμα της αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

trust) "θεμελιώδους σημασίας",[11] αρχή του ευρωπαϊκού δικονομικού δικαίου.

Η λειτουργία των αρνητικών προϋποθέσεων του Άρθρου 45 ενσωματώνει ουσιαστικά το τεκμήριο της ισοδύναμης προστασίας που διαμορφώθηκε από τη νομολογία στην υπόθεση *Bosphorus κατά της Ιρλανδίας* του ΕΔΔΑ (προσφ. 45036/98). Εκεί κρίθηκε ότι υπάρχει τεκμήριο ότι όλα τα κράτη συμμορφώνονται με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)[12] όταν εφαρμόζουν υποχρεωτικό ενωσιακό δίκαιο καθώς το σύστημα της ΕΕ παρέχει ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.[13] Βάσει αυτού, συνάγεται και ότι όλα τα κράτη μέλη σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα κατά την έκδοση των δικαστικών τους αποφάσεων. Ωστόσο, το τεκμήριο αυτό είναι ρητώς μαχητό. Όταν ο εθνικός δικαστής της εκτέλεσης διαπιστώνει μέσω των λόγων άρνησης ατομική και κατάφωρη παραβίαση του Άρθρου 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ,[14](όπως η ολοκληρωτική στέρηση του δικαιώματος ακρόασης ή η έλλειψη αμεροληψίας του αρχικού δικαστηρίου), η ενωσιακή έννομη τάξη επιβάλλει την «αναστολή» της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Υπό το πρίσμα αυτό ο έλεγχος της δημόσιας τάξης απογυμνώνεται από εθνικιστικά χαρακτηριστικά και περιορίζεται αποκλειστικά στη διαφύλαξη των δομικών αξιών της δίκαιης δίκης.

Η έννοια της δημόσιας τάξης

Ο πρώτος λόγος αρνήσεως αναγνωρίσεως και εκτελέσεως αφορά την εμφανή αντίθεση της αναγνώρισης

[11]ΔΕΕ, *Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ*, Γνωμοδότηση 2/13, EU:C:2014:2454.
[12] Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, Ρώμη, 04.11.1950, κυρωθείσα στην Ελλάδα με το Ν.Δ. 53/1974, ΦΕΚ Α' 256/20.09.1974.
[13] ΕΔΔΑ, *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi κατά Ιρλανδίας*, αριθ. προσφυγής 45036/98, απόφαση της 30.06.2005, παρ. 152–155.
[14] Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Στρασβούργο, 12.12.2007, άρθρο 47, ΕΕ C 326 της 26.10.2012.

στην δημόσια τάξη του κράτους μέλους αναγνώρισης. Δεν είναι τυχαία χρήση της λέξης *«προδήλως»*. Δείχνει ότι η χρήση του λόγου αυτού δεν συμβαίνει παρά μονάχα σε σπάνιες και εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως τονίστηκε πριν. Η δημόσια τάξη ως ορισμός λαμβάνει μια ιδιαίτερη έννοια στο πλαίσιο του κανονισμού. Η προσέγγιση του ΔΕΕ, όπως σημειώνει ο κ. Δεληκωστόπουλος με πολλαπλές αποφάσεις, είναι "χαλαρή" και αρκείται στην χάραξη ορίων, όχι τον αυστηρό καθορισμό του τι θεωρείται ή δεν θεωρείται δημόσια τάξη. Αυτό ακριβώς είναι συμφυές και με την ελληνική νομολογία στην οποία η δημόσια τάξη οριοθετείται με την βοήθεια του ΑΚ 33. Δεν μας ενδιαφέρουν μονάχα συγκεκριμένες διατάξεις αλλά γενικότερα θεμελιώδεις πολιτειακοί, ηθικοί και κοινωνικοί δεσμοί. Το ότι η Ελλάδα στην συγκεκριμένη περίπτωση λαμβάνει την σωστή κατεύθυνση όμως δεν μας ενδιαφέρει καθώς έχοντας δηλώσει την αυστηρότητα της συγκεκριμένης απαγόρευσης δεν θα πρέπει να κάνει εντύπωση σε κανέναν ότι ο Κανονισμός 1215/2012 δεν ενδιαφέρεται να αφεθεί στον ορισμό του κάθε κράτους μέλους. Αντίθετα σημειώνεται ότι η δημόσια τάξη πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν με ευρωπαϊκή σκοπιά. [15]

Ακύρωση εκτελέσεως δηλαδή δεν μπορεί διόλου να γίνει δεκτή για απλή αντίθεση ή διαφορά κανόνων μεταξύ των κρατών εκτελέσεως και προελεύσεως αλλά ούτε και για την επιλογή μεταξύ κανόνων του αρχικού δικαστηρίου αφού απαγορεύεται οποιαδήποτε επανεξέταση της ουσίας της υπόθεσης. Οι κανόνες αυτοί δεν μπορεί να είναι δικονομικοί ή διαδικασίας[16] που απλώς προβλέπουν διαφορετικές

[15] Ιωάννης Δεληκωστόπουλος, «Η δημόσια τάξη ως λόγος μη εκτελεστότητας απόφασης αλλοδαπού δικαστηρίου», στο *Αναμνηστικός Τόμος Στυλιανού Ν. Κουσούλη* (Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2012), 107.

[16] Η νομική θεωρία και η νομολογία του ΔΕΕ διακρίνουν σαφώς μεταξύ της απλής *«δικονομικής ιδιαιτερότητας»* (π.χ. διαφορετικές προθεσμίες ή τυπικοί κανόνες απόδειξης), η οποία δεν δικαιολογεί την άρνηση αναγνώρισης, και της θεμελιώδους *«δικονομικής παραβίασης» (procedural public policy).* Για να ενεργοποιηθεί ο λόγος άρνησης του άρθρου 45, δεν αρκεί μια τυπική διαφορά διαδικασίας, αλλά απαιτείται η εφαρμογή του αλλοδαπού δικονομικού κανόνα να προσβάλλει κατάφωρα τον πυρήνα ενός θεμελιώδους δικαιώματος στο κράτος εκτέλεσης, όπως

ρυθμίσεις. Η ακύρωση της αναγνώρισης ή εκτέλεσης της απόφασης γίνεται μόνο για παραβίαση κανόνων καίριας σημασίας που με συγκεκριμένη εφαρμογή έχουν την δυνατότητα να παραβιάσουν κατάφωρα το δίκαιο του κράτους μέλους, να εισάγουν μια τόσο μεγάλη επιβάρυνση για τον εναγόμενο ώστε να μην μπορεί να δικαιολογηθεί δικαϊκά. Αυτή η διάσταση μεταξύ μεταχείρισης δημόσιων τάξεων μπορεί να εντοπίζεται ωστόσο και στην δικονομική δημόσια τάξη αλλά και στην ουσιαστική δημόσια τάξη. Η διάκριση αυτή είναι σημαντική καθώς είναι επιταγή του κανονισμού (α. 52)[17] ότι κανονικά οι αποφάσεις που έχουν εκδοθεί δεν μπορούν *«σε καμία περίπτωση» να* ελεγχθούν επί της ουσίας στο κράτος-μέλος αναγνώρισης ή εκτέλεσης. Το δικαστήριο δηλαδή όπου επικαλείται η αντίδεση στην δημόσια τάξη για παράδειγμα δεν μπορεί να καταλήξει να εξετάξει τα ουσιαστικά γεγονότα της υπόθεσης , όπως δηλαδή θα έκανε ένα δευτεροβάθμιο δικαστήριο. Έτσι, είναι πολύ συγκεκριμένες και περιορισμένες οι περιπτώσεις που υπάρχει πράγματι κατάφορη παραβίαση που απαιτεί την παρέμβαση του κ.μ. εφαρμογής.

Συγκεκριμένα, στην υπόθεση *Renault SA v Maxicar SpA and Orazio Formento,* το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης [18] εξέδωσε απόφαση περί δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας υπέρ της Renault και αφότου η νικήτρια προσπάθησε να την εκτελέσει στην Ιταλία κατά της εναγόμενης Maxicar, η τελευταία ισχυρίστηκε ότι η γαλλική απόφαση είχε εφαρμόσει λάθος το ενωσιακό δίκαιο ως προς την ελευθερία της κυκλοφορίας των αγαθών στην Ε.Ε. ζητώντας την άρνηση αναγνώρισης λόγω αντίδεσης στην Ευρωπαϊκή δημόσια τάξη. Το Δικαστήριο της Ε.Ε. απεφάνθη ότι ένα νομικό σφάλμα του δικαστή του κράτους προέλευσης, ακόμη και αν αφορά παρερμηνεία θεμελιωδών κανόνων του ενωσιακού δικαίου όπως η ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών της προκειμένης περίπτωσης , δεν αρκεί για να

το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη. Βλ. σχετικά *Dieter Krombach κατά André Bamberski*, C-7/98, EU:C:2000:164, σκέψη 37.

[17] Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012.

[18] *Régie nationale des usines Renault SA κατά Maxicar SpA και Orazio Formento,* C-38/98, EU:C:2000:225.

στοιχειοθετήσει πρόδηλη αντίθεση στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης. Η δημόσια τάξη δεν παραβιάζεται όταν συμβαίνει απλώς ένα λάθος, νομικό μάλιστα, από έναν ξένο δικαστή. Αν ο εναγόμενος θεωρούσε ότι η γαλλική απόφαση ήταν νομικά λανθασμένη τότε θα έπρεπε να είχε ασκήσει την έφεση που ρυθμίζεται στο κ.μ. της έκδοσης και όχι να χρησιμοποιήσει τον κανόνα του 1215/2012 για να σταματήσει την εκτέλεση αυτή. Ουσιαστικά διασφαλίζεται ότι αυτή η αίτηση άρνησης δεν χρησιμοποιείται σαν κρυφό ένδικο μέσο για την διόρθωση ουσιαστικών νομικών προβλημάτων μεταξύ των αλλοδαπών δικαστηρίων, και διασφαλίζεται η ρητώς προβλεπόμενη απαγόρευση της αναθεώρησης επί της ουσίας.

Παρότι φαίνεται δύσκολο λόγω της προαναφερθείσας απαγόρευσης, υπάρχουν περιπτώσεις που έχει γίνει δεκτή η επίκληση της αντίθεσης στην ουσιαστική δημόσια τάξη του α.45 περ.α. Στην *Real Madrid v. Le Monde*[19] η ισπανική ποδοσφαιρική ομάδα κέρδισε μια αγωγή αποζημίωσης στην Ισπανία κατά της γαλλικής εφημερίδας και δημοσιογράφου της που τους συνέδεε με ένα σκάνδαλο *doping*. Το ισπανικό δικαστήριο επιδίκασε υπέρογκα ποσά αποζημίωσης (εκατοντάδων χιλιάδων ευρώ) εις βάρος της εφημερίδας και του δημοσιογράφου και κατά την ώρα εκτέλεσης της απόφασης στην Γαλλία, τα δικαστήρια αυτής την αρνήθηκαν με την αιτιολόγηση ότι τα ποσά που επιδικάστηκαν από το ισπανικό δικαστήριο ήταν υπέρογκα. Το ΔΕΕ με απόφαση του έκρινε ότι το κ.μ. εκτέλεσης μπορεί να αρνηθεί την αναγνώριση απόφασης λόγω παράβασης ουσιαστικής δημόσιας τάξης, αν τα επιδικασθέντα ποσά είναι τόσο εξοντωτικά που προκαλούν *«αποτρεπτικό αποτέλεσμα»* στην ελευθερία του τύπου και στην ελευθερία έκφρασης όπως αυτή ορίζεται και από το άρθρο 11 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Αυτό συνιστά καθαρή περίπτωση ουσιαστικής δημόσιας τάξης, καθώς η ίδια η ουσία της απόφασης δηλαδή το ύψος της ποινής, το οποίο και ορίζεται σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά που έχουν εξεταστεί, απειλούσε μια θεμελιώδη δημοκρατική ελευθερία.

[19] *Real Madrid Club de Fútbol, AE κατά ΕΕ, Société Éditrice du Monde SA*, C-633/22, EU:C:2024:843.

Με τον ίδιο γνώμονα, της αντίθεσης στην δημόσια δικονομική όμως τάξη, μπορεί να ακυρωθεί και απόφαση λόγω ελλείψεως αιτιολογίας. Ειδικότερα, στην υπόθεση *Trade Agency*[20], το ΔΕΕ εξέτασε την πάγια νομολογιακή πρακτική των δικαστηρίων του κοινοδικαίου *(common law)* να μην αιτιολογούν τις ερήμην αποφάσεις (*default judgments*), οι οποίες εκδίδονται εις βάρος του διαδίκου που παραλείπει να εμφανιστεί στο δικαστήριο ή να αμυνθεί. Κρίθηκε λοιπόν από το Δικαστήριο ότι τέτοια απάντηση δικαστηρίων μπορεί να εμποδίζει την άμυνα του μέρους κατά του οποίου εκδόθηκε η απόφαση. Αν κάποιος δεν έχει την δυνατότητα να ξέρει καν γιατί έχασε την δίκη, προκύπτει πρόδηλη αντίθεση στην ενωσιακή δημόσια τάξη αφού παρεμποδίζεται από την άσκηση ενδίκων μέσων για την υπεράσπισή του.

Η Παραβίαση των δικονομικών δικαιωμάτων.

Τα δικονομικά δικαιώματα προστατεύονται επιπλέον από την ευρωπαϊκή δημόσια τάξη. Το δικαίωμα της ακρόασης όχι μόνο προστατεύεται από την έννοια της δημόσιας τάξης αλλά συνδέεται και άμεσα με το κατοχυρωμένο δικαίωμα στην δίκαιη δίκη που πλαισιώνεται από τα άρθρα του ΧΘΔ 47 και ΕΣΔΑ6. Ο δικαιούχος δεν μπορεί απλώς να αποκλειστεί από την δυνατότητα να συμμετάσχει στην δίκη και οποιοσδήποτε τέτοιος περιορισμός αν δεν τηρεί την αρχή της αναλογικότητας[21] δεν μπορεί παρά να είναι αντίθετος στο σύνολο της ευρωπαϊκής έννομης τάξης. Αυτό ακριβώς είναι και το όριο στο οποίο μπορούν να κινηθούν οι περιορισμοί των δικονομικών δικαιωμάτων και οτιδήποτε φαίνεται να παραβιάζει το δικαίωμα της ακροάσεως θεωρείται αντίθετο στην δημόσια τάξη. Επιπλέον εξασφάλιση του δικαιώματος γίνεται και με ειδικότερες διατάξεις όπως σημειώνει και ο κ. Δεληκωστόπουλος, περί μη επίδοσης του εισαγωγικού εγγράφου αλλά και της ερήμην αποφάσεως ως λόγων μη αναγνώρισης.

---

[20] *Trade Agency Ltd κατά Seramico Investments Ltd,* C-619/10, EU:C:2012:531, σκέψεις 52-54 [εφεξής: ΔΕΕ, *Trade Agency*].
[21] *Marco Gambazzi κατά DaimlerChrysler Canada Inc. και CIBC Mellon Trust Company*, C-394/07, EU:C:2009:219, σκέψη 48.

Περιπτωσιολογικά, άρνηση λόγω αντίθεσης στην δημόσια δικονομική τάξη είναι δεκτή σε κάθε περίπτωση που έχουν καταπατηθεί τα δικαιώματα άμυνας του εναγομένου. Κλασσικό πλέον παράδειγμα είναι η υπόθεση *Krombach.* Ο Krombach αρνήθηκε να παραστεί αυτοπροσώπως στο γαλλικό Κακουργιοδικείο *(Cour d'assises).* Βάσει της γαλλικής ποινικής δικονομίας της εποχής *(contumace),* αν ένας κατηγορούμενος για κακούργημα δεν εμφανιζόταν αυτοπροσώπως, έχανε το δικαίωμα να εκπροσωπηθεί από δικηγόρο. Οι δικηγόροι του Krombach ήταν παρόντες στο δικαστήριο, αλλά το γαλλικό δικαστήριο αρνήθηκε να τους ακούσει. Η άρνηση του γαλλικού δικαστηρίου να δικάσει χωρίς αυτοπρόσωπη παρουσία του εναγομένου δεν μπορούσε να προβληθεί απλώς ως μια τυχαία δικονομική ρύθμιση του Γαλλικού Κώδικα Πολιτικής δικονομίας αφού στην προκειμένη περίπτωση δεν επέτρεπε καθόλου στον Krombach να υπερασπιστεί τον εαυτό του οδηγώντας σε βέβαιο ισχυρισμό περί αντίθεσης στην δημόσια τάξη, όπως αποφάσισε και το Γερμανικό Ανώτατο Ακυρωτικό.[22]

Με την έννοια της δίκαιης δίκης βίγονται και άλλοι τρεις λόγοι αρνήσεως αναγνωρίσεως λόγω αντιθέσεως στην δημόσια τάξη. Οι υπερβολικές αποζημιώσεις, δικαστικές δαπάνες[23] και εγγυοδοσίες μπορούν κατά νομολογία να συστήσουν παραβίαση των θεμελιωδών για το ευρωπαϊκό σύστημα ΧΘΔ47 και ΕΣΔΑ 6.1. Ενώ η δημόσια τάξη (Άρθρο 45 παρ. 1α) λειτουργεί ως γενική δικλείδα ασφαλείας για την προστασία των θεμελιωδών αρχών της δίκαιης δίκης καλύπτοντας περιπτώσεις όπως οι υπερβολικές αποζημιώσεις ή οι αποτρεπτικές δικαστικές δαπάνες που στραγγαλίζουν το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη, ο Κανονισμός εισάγει στο Άρθρο 45 παρ. 1β έναν ειδικότερο λόγο άρνησης που αφορά αποκλειστικά τον ερημοδικασθέντα εναγόμενο.

[22] BGH, Beschluss vom 29.06.2000 - IX ZB 23/97.
[23] ΔΕΕ, *Realchemie Nederland BV κατά Bayer CropScience AG*, C-406/09, EU:C:2011:668, σκέψεις 48-50· ΑΠ 579/2019.

Στην άρνηση λόγω παραβίασης του δικαιώματος άμυνας (Άρθρο 45, παρ. 1β) δεν εξετάζεται η αρμόζουσα ή μη εφαρμογή των δικονομικών κανόνων ακροάσεως του κράτους προελεύσεως αλλά απλώς αν έχει κατοχυρωθεί το δικαίωμα ακροάσεως του εκάστοτε εναγομένου.[24] Τότε και μόνο τότε ο δικαστής της χώρας (μέλους) εκτέλεσης θα έχει την αρμοδιότητα να προβεί σε ιδία εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων και να διασταυρώσει πρώτον, αν καν έγινε η επίδοση/κοινοποίηση του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου στον φερόμενο ως ερημοδικήσαντα και δεύτερον, αν η επίδοση αυτή (αφού έχει γίνει) διασφάλισε το δικαίωμα του εναγομένου να αμυνθεί.[25]

Στο πλαίσιο αυτού του ειδικού λόγου, ο δικαστής της χώρας εκτέλεσης δεν προβαίνει σε έναν γενικό έλεγχο της ορθότητας της διαδικασίας, αλλά εστιάζει στον πυρήνα του δικαιώματος άμυνας: την έγκαιρη και προσήκουσα επίδοση του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης. Εδώ ο εθνικός δικαστής έχει την αρμοδιότητα να διασταυρώσει αν ο εναγόμενος είχε πράγματι τον αναγκαίο χρόνο και τα μέσα να οργανώσει την άμυνα του, ανεξάρτητα από το αν τηρήθηκαν οι τυπικοί δικονομικοί κανόνες του κράτους προέλευσης.

Επιπλέον, η έννοια της επίδοσης προσεγγίζεται από τον εθνικό δικαστή «αυτόνομα και ουσιαστικά». Το κέντρο βάρους μετατοπίζεται από την τυπική νομιμότητα της πράξης επίδοσης στην πραγματική δυνατότητα του εναγομένου να λάβει γνώση του εισαγωγικού εγγράφου σε χρόνο που να του επιτρέπει την οργάνωση της άμυνας αυτού. Έτσι, ο έλεγχος του δικαστή της εκτέλεσης καθίσταται κατά κάποιο τρόπο έλεγχος ουσίας επί της τήρησης των αρχών της δίκαιης δίκης και όχι απλός έλεγχος δικονομικής νομιμότητας.

Η προστασία που παρέχει το Άρθρο 45 παρ. 1β τελεί υπό μια κρίσιμη αίρεση: ο ερημοδικασθείς εναγόμενος

[24] Ιωάννης Δεληκωστόπουλος, *Ζητήματα από την εφαρμογή του κανονισμού 1215/2012 για την Διεθνή Δικαιοδοσία και εκτέλεση αποφάσεων*, 3η έκδ (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, 2022), 431.
[25] ΔΕΕ, *Trade Agency*, σκέψη 38.

στερείται του δικαιώματος να προβάλει τον λόγο αυτό, εάν, παρόλο που είχε τη δυνατότητα να προσβάλει την απόφαση στο κράτος μέλος προέλευσης, παρέλειψε να το πράξει.[26] Η διάταξη αυτή αντανακλά την αρχή της καλής πίστης και την αμοιβαία εμπιστοσύνη, απαιτώντας από τον διάδικο να εξαντλήσει τα μέσα προστασίας του στη χώρα έκδοσης της απόφασης.

Το ασυμβίβαστο μεταξύ δικαστικών αποφάσεων.

Άλλος ένας λόγος άρνησης αναγνωρίσεως είναι λόγω ασυνέπειας ή καλύτερα μη συμβατικότητας *(Irreconcilability)* με άλλη απόφαση (α.45, παρ. 1γ & 1δ). Εισάγεται με το γ και δ η εξής διάκριση, ανάλογα με τον τόπο εκδόσεως της απόφασης που παράγει το κώλυμα.. Η απόφαση που πρόκειται να διαμφισβητηθεί μπορεί να είναι είτε ασυμβίβαστη με άλλη απόφαση από το κράτος μέλος αναγνωρίσεως/εκτελέσεως είτε να είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που εκδόθηκε από άλλο κράτος μέλος, τρίτο προς αυτά της εκδόσεως και της αναγνωρίσεως. Στην πρώτη περίπτωση για να υπάρχει το κώλυμα χρειάζεται ταυτότητα διαδίκων και επιβεβαιωμένη ασυνέπεια, δηλαδή να παράγουν έννομες συνέπειες που αλληλοαποκλείονται.[27] Στην δεύτερη περίπτωση (δ) χρειάζεται πέρα από ταυτότητα διαδίκων, ταυτότητα αντικειμένου, ιστορικής και νομικής αιτίας, η απόφαση να πληροί τις προϋποθέσεις για την αναγνώρισή της στην χώρα εκτελέσεως. Ειδάλλως δεν τίθεται θέμα με *irreconcilability* αφού μιλάμε για διαφορετικές αποφάσεις που δεν επηρεάζουν η μία την άλλη.

Αν πράγματι λοιπόν ισχύουν οι παραπάνω προϋποθέσεις και έχουμε όντως σύγκρουση μεταξύ των αποφάσεων, αυτή θα περιοριστεί με δύο "φίλτρα". Το πρώτο φίλτρο είναι η εντοπιότητα (*local priority),* αν δηλαδή υπάρχει απόφαση του κράτους εκτέλεσης (π.χ. Ελλάδα),

[26] ΔΕΕ, *ASML Netherlands BV κατά Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS)*, C-283/05, EU:C:2006:787, σκέψη 49.
[27] ΔΕΚ, *Horst Ludwig Martin Hoffmann κατά Adelheid Krieg*, 145/86, EU:C:1988:61.

αυτή *«κλειδώνει»* την έννομη τάξη και αποκλείει οποιαδήποτε ξένη, ανεξάρτητα από το ποια εκδόθηκε πρώτη, προστατεύοντας έτσι τη δικαστική κυριαρχία του *forum.* Αν δεν υπάρχει εγχώρια απόφαση, το σύστημα μεταπίπτει σε έναν μηχανισμό χρονικής προτεραιότητας για τις ξένες (από τρίτα κράτη) αποφάσεις, όπου η παλαιότερη υπερισχύει της νεότερης.

Κομβική για τον τρόπο εφαρμογής αυτού του λόγου αρνήσεως είναι η υπόθεση *Salzgitter C-157/12* του ΔΕΕ. Το δικαστήριο καθόρισε ως απόλυτη την προτεραιότητα των εγχώριων αποφάσεων έναντι των αλλοδαπών. Όχι μόνο αυτό, όρισε όμως και ως υποχρέωση του δικαστή του κράτους αναγνωρίσεως να αρνηθεί αυτήν, αν συγκρούεται με απόφαση από το κράτος μέλος του. Προβλέπεται ως αυτόματη διαδικασία, δεν παρέχεται διακριτική ευχέρεια ''επιλογής'' της πιο ορθής ή δίκαιης αποφάσεως και ούτε μπορεί να κρίνει την απόφαση στην ουσία της. Σημαντικό είναι επίσης το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε το δικαστήριο που ήταν σύμφωνο με την αρχική πεποίθηση της Γερμανίας. Η εφαρμογή των κανόνων αρνήσεως αναγνώρισης πρέπει να γίνεται με έντονη (και ίσως υπερβολική) προσοχή στην διασφάλιση της αρχής της αμοιβαίας εμπιστοσύνης αφού αποφεύγεται οποιαδήποτε πρόσμειξη όταν οι αντίθετες αποφάσεις προέρχονταν από δικαστήρια του ιδίου κράτους, με την δικαιολογία ότι ο κανονισμός δεν σκοπεύει να θεραπεύσει τα εσωτερικά δικονομικά προβλήματα των κανονισμών κάθε χώρας. Ο δικαστής του κράτους μέλους να αρνηθεί την αναγνώριση πχ. Ρουμανικής αποφάσεως για αντίθεση με προηγούμενη Ρουμανική απόφαση.

Η λειτουργία του ασυμβίβαστου (Άρθρο 45 παρ. 1γ & 1δ) αναδεικνύει την φιλοσοφία του Κανονισμού απέναντι στις παράλληλες διαδικασίες, η οποία βασίζεται στο δίπολο πρόληψη *(ex ante)* έναντι καταστολής *(ex post)* . Σε προληπτικό επίπεδο, ο ενωσιακός νομοθέτης επιχειρεί να αποτρέψει εξαρχής την έκδοση ασυμβίβαστων αποφάσεων μέσω του μηχανισμού της εκκρεμοδικίας και της συνάφειας (Άρθρα 29-32). Σύμφωνα με αυτά, αν το δικαστήριο που

επιλαμβάνεται δεύτερο υποχρεωθεί να αναστείλει τη διαδικασία και εν τέλει να αποδεχθεί την αναρμοδιότητά του, η παραγωγή αντικρουόμενων δεδικασμένων απλώς αποφεύγεται.

Ωστόσο, στην δικαστηριακή πρακτική, αυτός ο προληπτικός μηχανισμός ενδέχεται να αστοχήσει. Είτε λόγω εκούσιων δικονομικών τακτικών παρέλκυσης, όπως η περιβόητη "*Italian Torpedo*"[28], όπου ένας κακόπιστος οφειλέτης ασκεί αρνητική αναγνωριστική αγωγή σε ένα υπερφορτωμένο και αργό δικαστήριο (π.χ. της Ιταλίας) για να μπλοκάρει μέσω της εκκρεμοδικίας τον δανειστή του, είτε λόγω απλής άγνοιας των εθνικών δικαστηρίων για την ύπαρξη παράλληλης δίκης. Το ενδεχόμενο έκδοσης δύο συγκρουόμενων αποφάσεων παραμένει υπαρκτό. Εδώ ακριβώς παρεμβαίνει κατασταλτικά το Άρθρο 45. Λειτουργεί ως η απόλυτη δικλείδα ασφαλείας, θεραπεύοντας το παθολογικό σύμπτωμα στο στάδιο της εκτέλεσης. Αφού η εκκρεμοδικία απέτυχε να εμποδίσει τη δημιουργία του προβλήματος στην πηγή του, η εθνική έννομη τάξη προστατεύεται κατασταλτικά, ενεργοποιώντας το φίλτρο της εντοπιότητας *(local priority)* για να διαφυλάξει τη δικαιοδοτική της κυριαρχία και να αποτρέψει το νομικό χάος που θα προκαλούσε η εκτέλεση αλληλοαναιρούμενων αποφάσεων.

Η παραβίαση ειδικών κανόνων δικαιοδοσίας.

Τελευταία στην απαρίθμηση του άρθρου 45 του 1215/2012 έρχεται η άρνηση αναγνωρίσεως λόγω παραβίασης ειδικών κανόνων δικαιοδοσίας (1ε). Συνιστά την μοναδική εξαίρεση στην καθολική απαγόρευση εξέτασης της δικαιοδοσίας εκδίκασης του εκδίδοντος την απόφαση δικαστηρίου. Εφαρμόζεται μονάχα για περιπτώσεις όπως ασφαλιστικές συμβάσεις, συμβάσεις καταναλωτών και

[28] ΔΕΚ, *Erich Gasser GmbH κατά MISAT Srl*, C-116/02, EU:C:2003:657, σκέψεις 70 έως 73. Ο όρος *«ιταλική τορπίλα»* εισήχθη από τον Mario Franzosi, "Worldwide Patent Litigation and the Italian Torpedo", *European Intellectual Property Review* 19, αρ. 7 (1997): 382-385.

ατομικές συμβάσεις εργασίας με μια σημαντική προϋπόθεση: Η άρνηση αναγνώρισης για αυτόν τον λόγο μπορεί να γίνει μόνο για προστασία του εναγομένου δηλαδή πρέπει ο εναγόμενος να είναι το ασθενέστερο μέρος[29] της δικαστικής εξίσωσης πχ. καταναλωτής εναντίον μεγάλης εταιρίας ώστε να χρειάζεται η αυτού του είδους *«κοινωνική δημόσια τάξη».*[30] Ο ενωσιακός νομοθέτης αναγνωρίζει μια εγγενή διαρθρωτική ανισότητα, ένα *structural asymmetry* ισχύος,[31] πληροφοριών και οικονομικών πόρων μεταξύ των συμβαλλομένων μερών. Εάν, για παράδειγμα, μια πολυεθνική εταιρεία καταστρατηγήσει τους κανόνες και σύρει έναν καταναλωτή στα δικαστήρια του δικού της ευνοϊκού *forum,* ο αδύναμος διάδικος συνήθως δεν διαθέτει τους πόρους να αμυνθεί στην αλλοδαπή δηλαδή θα υπήρχε πρόβλημα πρόσβασης στη δικαιοσύνη, με αποτέλεσμα να ερημοδικαστεί. Η αναγνώριση μιας τέτοιας απόφασης θα επικύρωνε ένα επιθετικό *forum shopping* εκ μέρους του ισχυρού, ακυρώνοντας στην πράξη ολόκληρο το προστατευτικό πλέγμα του ευρωπαϊκού δικαίου.

Επίσης αφορά περιπτώσεις όπου το θέμα που δημιουργείται είναι τόσο σημαντικό για ένα κράτος που μόνο τα δικαστήρια αυτού επιτρέπεται να το εξετάσουν με πιο βασική περίπτωση αυτή των εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτων.[32] Ο δικαστής του κράτους εκτελέσεως ενώ έχει το δικαίωμα να αναγνωρίσει την αναρμοδιότητα του αρχικώς εξετάζοντος δικαστηρίου, δεν μπορεί να θεωρήσει διαφορετικά από αυτό τα περιστατικά που δέχτηκε ως

---

[29] ΔΕΚ, *Société financière et industrielle du Peloux κατά Axa Belgium κ. ά,* C-112/03, EU:C:2005:280, σκέψεις 28-30. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα καταναλωτή έναντι μεγάλης εταιρείας, βλ. *Maximilian Schrems κατά Facebook Ireland Limited*, C-498/16, EU:C:2018:37 [εφεξής: C-498/16, Schrems].

[30] Χρυσούλα Μ. Μιχαηλίδου, *Η δημόσια τάξη ως κώλυμα αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων στον Κανονισμό 1215/2012. Καθ' οδόν προς μια ευρωπαϊκή δημόσια τάξη* (Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2025), 145-158.

[31] Βλ. Αιτιολογική Σκέψη 18 του Κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 για την ανάγκη προστασίας του ασθενέστερου μέρους. Στη νομολογία του ΔΕΕ, η προστατευτική αυτή δικαιοδοσία δικαιολογείται παγίως από την ανάγκη εξισορρόπησης της ανισότητας ως προς τη διαπραγματευτική ισχύ και το επίπεδο πληροφόρησης (βλ. ενδεικτικά C-498/16, *Schrems).*

[32] Αναστασία Γραμματικάκη-Αλεξίου, Ζωή Παπασιώπη-Πασιά και Ευάγγελος Βασιλακάκης, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, 6η έκδ. (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, 2017), 518-522.

πραγματικά, δεν μπορεί δηλαδή να εκκινήσει αποδεικτική διαδικασία από την αρχή.

Πώς διαμορφώνεται τελικά η διαδικασία

Από την στιγμή που οποιοδήποτε μέρος θεωρήσει ότι υπάρχει η βάση για κάποιον από τους προαναφερθέντες λόγους αρνήσεως αναγνώρισης ή εκτέλεσης να ευδοκιμήσει, μπορεί να ακολουθήσει την διαδικασία που αναφέρεται στο υπότμημα 2, άρθρα 45-51 του Κανονισμού 1215/2012. Η κατάργηση του *exequatur* και η μετάβαση στο τρέχον σύστημα επέφερε σε αυτό το στάδιο μια θεμελιώδη δομική αλλαγή, την αντιστροφή της δικονομικής πρωτοβουλίας (και του σχετικού κόστους). Υπό το καθεστώς του Κανονισμού 44/2001, το βάρος εκκίνησης της διαδικασίας έφερε ο δανειστής (ενάγων), ο οποίος όφειλε να επιτύχει την κήρυξη της εκτελεστότητας πριν καν επιχειρήσει την ικανοποίηση της απαίτησής του. Σήμερα, το τεκμήριο λειτουργεί υπέρ της άμεσης εκτελεστότητας. Ο κίνδυνος της δικονομικής αδράνειας μετατοπίστηκε πλήρως στον οφειλέτη (εναγόμενο), ο οποίος υποβάλλει τη σχετική αίτηση.

Ωστόσο, το ενωσιακό σύστημα δεν αφήνει τον οφειλέτη απροστάτευτο. Προκειμένου να διασφαλιστεί η δυνατότητά του να αμυνθεί, το άρθρο 43 επιβάλλει την υποχρεωτική κοινοποίηση της απόφασης και του σχετικού πιστοποιητικού (άρθρο 53) στον καθ' ου η εκτέλεση, πριν από τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου αναγκαστικής εκτέλεσης.[33] Αυτός είναι πλέον υποχρεωμένος να επαγρυπνεί, να αναλάβει το νομικό και οικονομικό βάρος της δίκης και να αποδείξει τη συνδρομή ενός εκ των περιοριστικών λόγων του Άρθρου 45. Καθ' όν χρόνο εκκρεμεί η αίτηση άρνησης, το επιληφθέν δικαστήριο διαθέτει, βάσει του άρθρου 44, ευρεία διακριτική ευχέρεια να περιορίσει τη διαδικασία της εκτέλεσης

[33] Εάν μάλιστα η απόφαση δεν είναι συνταγμένη στη γλώσσα του κράτους-μέλους εκτέλεσης ή σε γλώσσα που κατανοεί ο οφειλέτης, ο τελευταίος δικαιούται να ζητήσει μετάφραση της απόφασης, με τη διαδικασία εκτέλεσης να αναστέλλεται μέχρι την προσκόμισή της (βλ. άρθρο 43 παρ. 2)

αποκλειστικά στη λήψη συντηρητικών μέτρων, να εξαρτήσει την εκτέλεση από την παροχή εγγύησης εκ μέρους του δανειστή, ή ακόμη και να την αναστείλει πλήρως.

Το αρμόδιο δικαστήριο έχει οριστεί από κάθε κράτος μέλος στην Επιτροπή (άρθρο 75α). Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, αρμόδιο είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο της κατοικίας του οφειλέτη ή του τόπου εκτελέσεως (Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας άρθρο 905§1). Η διαδικασία στο ακροατήριο διέπεται από τους δικονομικούς κανόνες του κάθε κράτους μέλους εκτελέσεως (στην Ελλάδα ακολουθείται η διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας του ΚΠολΔ α. 739 επόμενα.). Ο δικαστής, όπως τονίστηκε προηγουμένως, δεν μπορεί να εξετάσει την ουσία της υποθέσεως (άρθρο 52), αλλά επαφίεται αποκλειστικά στον έλεγχο των λόγων αρνήσεως. Τυχόν άσκηση ενδίκου βοηθήματος κατά της αποφάσεως της χώρας προελεύσεως αναστέλλει και τη διαδικασία στη χώρα αναγνωρίσεως μέχρι να δοθεί τελεσίδικη απόφαση από την πρώτη (άρθρο 51).

Επίλογος

Κλείνοντας λοιπόν μπορούμε να πούμε τα εξής: Ενώ με την πρώτη ματιά ο κανονισμός μπορεί να δίνει μια εντύπωση ενίσχυσης της δικαστικής αυτονομίας των κρατών μελών και διαφύλαξης των ιδίων κανόνων και αρχών στην πραγματικότητα ισχύει μάλλον το αντίθετο. Ο κανονισμός Βρυξέλλες βοηθάει να εξαλειφθούν τυχόν αρνητικά κατάλοιπα που υπάρχουν σε νομοθεσίες κρατών μελών αλλά και αποφάσεις των δικαστηρίων τους και μπορούν να οδηγήσουν σε καίριες ανισότητες, εμποδίζοντας την εξαγωγή τους στις υπόλοιπες έννομες τάξεις των κ.μ. Η εξέταση αυτή όμως δεν συμβαίνει επί της ουσίας της αποφάσεως. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της στενής ερμηνείας της εξαίρεσης της δημόσιας τάξης από τη νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ (ΔΕΕ) και τα εθνικά δικαστήρια, διασφαλίζει ότι οι αποφάσεις κυκλοφορούν ελεύθερα, αποτρέποντας παράλληλα κατάφωρες παραβιάσεις θεμελιωδών αρχών. Εξασφαλίζεται μια κοινή πλώρη για τις γενικές αρχές όλων

των κ.μ. όχι μόνο προληπτικά αλλά και κατασταλτικά. Στην ένωση δεν χωρούν οι κατάφωρες παραβιάσεις αρχών δημόσιας τάξης κατά των πολιτών της και έτσι νομιμοποιεί αυτή το κάθε δικαστήριο κράτους της να απαγορεύσει τέτοιες, όπου τις εντοπίσει, κατά το έργο της εφαρμογής της αλλοδαπής απόφασης ως ένα επιπλέον στάδιο ελέγχου, κατ' αίτηση του έχοντος έννομο συμφέρον. Πλέον, διαμορφώνεται ένας σταθερός και κοινός παρονομαστής για τη νομιμότητα των δικαστικών αποφάσεων. Αυτό ακριβώς είναι που, εν τέλει, θωρακίζει την αμοιβαία εμπιστοσύνη και ενισχύει το ευρωπαϊκό νομικό πνεύμα.

Βιβλιογραφία

Αρθρογραφία και Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Γιαντσίδου, Χριστίνα-Φωτεινή. «Αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων της αλλοδαπής κατά τον Κανονισμό 1215/2012». Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, 2019.

- Γραμματικάκη-Αλεξίου, Αναστασία, Ζωή Παπασιώπη-Πασιά και Ευάγγελος Βασιλακάκης. *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο.* 6η έκδ. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, 2017.

- Δεληκωστόπουλος, Ιωάννης. «Η δημόσια τάξη ως λόγος μη εκτελεστότητας απόφασης αλλοδαπού δικαστηρίου». Στο *Αναμνηστικός Τόμο Στυλιανού Ν. Κουσούλη*, 103-107. Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2012.

- Δεληκωστόπουλος, Ιωάννης. *Ζητήματα από την εφαρμογή του κανονισμού 1215/2012 για τη Διεθνή Δικαιοδοσία και εκτέλεση αποφάσεων.* 3η έκδ. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, 2022.

- Μιχαηλίδου, Χρυσούλα. *Η δημόσια τάξη ως κώλυμα αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων στον Κανονισμό 1215/2012. Καθ' οδόν προς μια ευρωπαϊκή δημόσια τάξη*. Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2025.

Ξενόγλωσση

- Cuniberti, Gilles. "Some Remarks on the Efficiency of Exequatur." Law Working Paper Series, Paper Number 2012-01. University of Luxembourg, 2012.

- Franzosi, Mario. "Worldwide Patent Litigation and the Italian Torpedo." *European Intellectual Property Review* 19, αρ. 7 (1997).

- Hoško, Tena. "Public Policy as an Exception to Free Movement within the Internal Market and the European Judicial Area: A Comparison." *Croatian Yearbook of European Law and Policy* 10, no. 1 (2014)

Νομολογία

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΕ/ΔΕΚ)

- ΔΕΚ. Horst Ludwig Martin Hoffmann κατά Adelheid Krieg. 145/86, EU:C:1988:61, 04.02.1988.

- ΔΕΚ. Dieter Krombach κατά André Bamberski. C-7/98, EU:C:2000:164, 28.03.2000.

- ΔΕΚ. Régie nationale des usines Renault SA κατά Maxicar SpA και Orazio Formento. C-38/98, EU:C:2000:225, 11.05.2000.

- ΔΕΚ. Erich Gasser GmbH κατά MISAT Srl. C-116/02, EU:C:2003:657, 09.12.2003.

- ΔΕΚ. Petra Engler κατά Janus Versand GmbH. C-27/02, EU:C:2005:33, 20.01.2005.

- ΔΕΚ. Société financière et industrielle du Peloux κατά Axa Belgium κ.λπ. C-112/03, EU:C:2005:280, 12.05.2005.

- ΔΕΚ. ASML Netherlands BV κατά Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS). C-283/05, EU:C:2006:787, 14.12.2006.

- ΔΕΚ. Marco Gambazzi κατά DaimlerChrysler Canada Inc. και CIBC Mellon Trust Company. C-394/07, EU:C:2009:219, 02.04.2009.

- ΔΕΚ. Zuid-Chemie BV κατά Philippo's Mineralenfabriek NV/SA. C-189/08, EU:C:2009:475, 16.07.2009.

- ΔΕΕ. Realchemie Nederland BV κατά Bayer CropScience AG. C-406/09, EU:C:2011:668, 18.10.2011.

- ΔΕΕ. Trade Agency Ltd κατά Seramico Investments Ltd. C-619/10, EU:C:2012:531, 06.09.2012.

- ΔΕΕ. Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ. Γνωμοδότηση 2/13, EU:C:2014:2454, 18.12.2014.

- ΔΕΕ. Maximilian Schrems κατά Facebook Ireland Limited. C-498/16, EU:C:2018:37, 25.01.2018.

- ΔΕΕ. Real Madrid Club de Fútbol και ΑΕ κατά ΕΕ και Société Éditrice du Monde SA. C-633/22, EU:C:2024:843, 04.10.2024.

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ)

- ΕΔΔΑ. *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi κατά Ιρλανδίας*. Αριθ. προσφυγής 45036/98, 30.06.2005.

Εθνικά Δικαστήρια

- Άρειος Πάγος (Ελλάδα), 579/2019.

- *BGH* (Ομοσπονδιακό Ακυρωτικό Δικαστήριο Γερμανίας), Beschluss vom 29.06.2000 - IX ZB 23/97.

Νομοθετικά Κείμενα και Επίσημα Έγγραφα

Ελλάδα

- Ελληνικός Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας (ΚΠολΔ).

Ευρωπαϊκή Ένωση

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Green Paper on the Review of Council Regulation (EC) No 44/2001 on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters. COM(2009) 175 final. Brussels: 21.04.2009

- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1393/2007, της 13ης Νοεμβρίου 2007, περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις («επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων») και κατάργησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1348/2000 του Συμβουλίου. ΕΕ L 324, 10.12.2007.

- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1215/2012, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (αναδιατύπωση). ΕΕ L 351, 20.12.2012.

- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο. Κανονισμός (ΕΕ) 2020/1784, της 25ης Νοεμβρίου 2020, περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη

δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις («επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων») (αναδιατύπωση). ΕΕ L 405, 02.12.2020,

- Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στρασβούργο, 12.12.2007. ΕΕ C 326, 26.10.2012.

Διεθνή κείμενα

- Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. Ρώμη, 04.11.1950. Κυρώθηκε στην Ελλάδα με το Ν.Δ. 53/1974, ΦΕΚ Α΄ 256/20.09.1974.